

mel i sucre

nº 75

MEL I SUCRE - 75, Setembre de 1.986. Butlletí informatiu de l'Obra Cultural Balear a Sant Joan.

PORTADA .- Trepijant reïm
(Costumari Català)

CONTRAPORTADA .- Celler mallorquí, segons un dibuix de l'obra Die Balearen.

LOCAL SOCIAL.- No n'hi ha
Tothom que vulgui col.laborar que faci de veure algú de l'equip de treball i que li entregui els originals abans del dia 20 del mes en curs.

Tirada actual.- 150 exemplars

Imprimeix.- Fot Bohigas

Depòsit legal.- 49.1.983

NOTA.- S'arverteix als possibles lectors de Mel i Sucre, que aquesta revista, amb els seus escrits i comentaris pot ferir la sensibilitat dels esperits no acostumats.

A AQUEST NUMERO HI TROBAREU .-

- Notícies locals, del que succeïx al poble, fins a l'hora de tancar el número, per l'O.C.B.

- El cultiu del garrover, resum extret de les " Hojas divulgadoras ", editat pel Ministeri d'Agricultura, pesca i alimentació. Publicacions d'extensió agrària.

- La tabla de freqüència de precipitacions període 1.945 - 1.977 està treta del " Boletín del Centro Meteorológico Zonal de Palma de Mallorca " I la lliçó de meteorologia de la Caixa a les escoles

- Pàgina sobre barbarismes i evitem els incendis, del Consell Insular de Mallorca.

- De l'aliment, de la beguda i del somni, de Lanza del Vasto, del seu llibre " Las cuatro plagas "

- Bestiari, el puput, breu estudi sobre aquest conegut i popular ocell dels nostres camps, per Cosme Nigorra, Joan Morey i altres.

- Mestre Miquel " Carretoner ", article curt sobre el primer carter que hi va haver al nostre poble, per Joan Sastre Joan.

- Passatemps, per Joan Sastre

NOTICIES LOCALS

--- A lo vist hi va haver un malentès en referència a que el batle de Sant Joan deixava l'alcaldia. Segurament el que ell volia dir (a la presentació de la Memòria Municipal) era que a les properes eleccions no se presentaria. I a partir d'això inclús el diari Mallorca va fer un escrit al respecte. Per altra banda pel poble ja comencen a circular rumors sobre futurs possibles batles.

--- Abans de començar les festes patronals es realitzaren al nostre poble una sèrie d'obres municipals: a la pujada al futbol se va acabar el marge de contenció, eixamplaren i asfaltaren l'accés al camp i hi construïren unes casetes de venda d'entrades i begudes i uns servicis; per altra banda s'eixamplà el carrer major, el tros que comunica amb el carrer Mirador de d'Alt; també s'asfaltà un tros de pujada cap al Revellar des del carrer Major; asfaltat i aceres , previ eixamplament del carrer Sud, i començament d'obertura dels carrers Molins i Ramon LLull en dret d'allà on ha d'ésser la residència. Asfaltat del carrer José Antonio i aceres.

--- La obertura del music-bar 3-2 (abans Sa Granja) va ésser un èxit. Tota la juvenea del poble s'ha traslladat a aquest local. A partir del dia de la inauguració cal destacar la festa del " capell ".

--- La darrera setmana de Juliol i primera de Setembre, el nostre poble s'ha vist invadit de grins a les vetllades, ningú sap d'on venen, però cerquen els llums de les faroles per aterritzar.

--- A finals d'agost i coincidint amb les festes de l'estiu el temps es desbaratà (Com ja ens té acostumats des de sempre). Una mica de brusca rojà el paperí i una forta baixada de les temperatures el dia de la revetlla va fer posar jaquetes a la gent per anar pel carrer. Tot això provocà una passa de constipats. Però a partir de la segona setmana de Setembre es va posar a fer una bascota insuportable i humida, interrompida solament per un parell de dies que provà de ploure però no acabà de rompre; com a conseqüència d'aquesta calor anormal i coincidint amb el començament del curs escolar 86-87 hi va haver una espècie de " passa " de còlics.

--- De les passades festes Patronals cal destacar l'actuació del grup musical Coanegra format per gent de Santa Maria, de Ciutat i el xeremier de Sant Joan que dins l'anomenat grup hi toca les xeremies juntament amb altres instruments moderns de corda percussió i vent.

--- Lo president i coincidint amb una sortida de dimonis, caps-grossos i xeremiers arribà a la Casa de la Vila i rebut oficialment a la Sala. A lo millor si no vengués tant, la gent tendria més ganes de veure'l.

--- Un dels actes de les festes era la representació de l'obra teatral " El tio de l'Havana " a càrrec d'un grup d'aficionats santjoaners. Es realitzà a l'antic local de les escoles dels nins; no hi pogué assistir tota la gent qui volgué, no hi cabien. En vista de l'èxit el diumenge següent repetiren la representació que tornà esser un èxit. Repartiren uns programes com els qui reproduim més avall.

--- Entre altres, durant les festes, vingueren un grup de venedors negres com la fosca a oferir- nos dels seus productes.

--- Pareix esser que a l'ajuntament del poble volen comprar un ordinador pel més bon funcionament d'aquesta entitat. Per altra banda Catalina Pocoví que estava de baixa per l'accident, ja s'ha tornat incorporar a la feina.

EL GRUP D'AFICIONATS AL TEATRE

DEL POBLE DE SANT JOAN

PRESENTA

"EL TIO DE L'HAVANA"

de Josep Me Tous i Maroto

Encara que les pareixi inverisímil hem tornat a intentar fer una comèdia.

No...no... nosaltres no podem garantir-vos que això surti perfectament perquè creim que molts pocs o quasi bé ningú ho pot fer, perfectament s'entén.

El que sí podem dir amb tota seguretat és que el que ara veureu no és sinó el producte d'una bona labor d'equip. Un equip que això sí, hi ha posat tot el que sap per a que surti bé i d'aquesta manera fer-vos passar una estona estretinguda.

Esperam conseguir-ho.

A... i el que volem que sapigieu és que aquest grup està compost per una sèrie de persones que ja han tinguda alguna petita experiència en fer comèdia; els altres també n'han feta, però mai d'aquesta; per tant vos demanam que si hi ha alguna errada la sapigieu perdonar.

REPARTIMENT

Antònia	JOANA KARMANY
Paquita	MAGDALENA GAYA
D ^e Llatrudis	M ^e MAGDALENA JAUME
Maria	AINA M ^e GALMES
Margarita	ANTONIA RIERA
Francesc	TONI BONET
Tio Pep	JAUME BONET
Mandilego	TONI CARLES COSTA
Cabrisses	TONI BAUZA
Joan Miranines	NINO COMPANYY
Miquel	TOMEU CATALA
APUNTADOR	JOSEP MAYOL
Lluminotècnia	NINO COMPANYY
Decorat	EL GRUP (Tots i cada un d'ells).

--- Durant aquest estiu hi va haver un intent de pegar foc a les portes del local de l'O.C.B. de Ciutat. Una veinada se'n temé i ho apagà tot d'una amb una manta.

--- El diari " Balears " de dia 01-09-86 parlava de la plaça de saig ordenança de Sant Joan, en concret de les proves de les oposicions. Hi ha que veure-ho.

--- Per lo vist tant la presentació del batle de la memòria municipal va crear tants de mals intesos que un dia l'ajuntament de la vila es manifestà públicament al respecte dient que no era vera que el batle dimitís. Tothom va quedar tranquil.

--- Dia 22 de Setembre va esser la festa de Sant Vicenç de Paul, patró de les monges de la caritat. Hi va haver una missa solemne a l'església parroquial.

--- El passat dia 15 de setembre començà el curs escolar 86- 86. Els professors que impartiran classes al col·legi públic de Sant Joan són els següents:

1er-2on - Catalina Barceló Gayà

3er - Catalina Mª Vicens Font

4art-5è - Joan M^orey Company

6è- Tutor - Josep Roig Bauzà

7è- Tutor- Andreu Gelabert Gari

8è- Tutor- Ana Mª Martínez Poveda

Professor de religió - Gabriel Ferriol Antich

- El Consell Escolar està format pels següents membres:

. Representants dels pares: Francisca Martorell Comas

Mª Magdalena Jaume Nigorra

. Representants dels alumnes : Arnau Mates Dalmau

Maria Alzamora Bauzà

. Representant de l'Ajuntament: Francisco Bover Gelabert

. Representants dels professors :

-Josep Roig Bauzà (actuarà com a representant de l'equip de direcció)

Joan Morey Company, Catalina Vicens Font

i com a secretari: Ana Mª Martínez Poveda

- La direcció de l'escola durant el present curs escolar estarà a càrrec d'un equip de direcció format per:

. Catalina Mª Vicens Font, Joan M^orey Company, JOsep Roig Bauzà i Ana Mª Martínez Poveda.

--- Seguint la campanya de prevenció i control de la pesta por-

cina, durant la setmana del 14 al 21 es passejaren pel nostre poble, acompanyats per l'amo En Toni Saladó els menescals de la Conselleria d'Agricultura del Govern Autònom.

--- En referència a les notes aparegudes el mes passat que citaven certs fets del temps de l'alçament nacional, pareix esser que no tothom hi està d'acord, sobretot les que es refereixen al nostre poble. A pesar de tot direm que els tres homes que trobaren morts dins un pou de Son Fred eren els següents: Miquel Salom Ribot de 35 anys, mort d'un tir a la cara; Joan Gual Genovart de 35 anys, mort d'un tir amb arma de foc al cap i Jaume Gual Mas de 40 anys. (Es que el mes passat domés posarem l'acta de defunció d'un d'ells)

--- Malgrat tenir aprovada la figura urbanística de delimitació de sòl urbà, en el propi casc urbà es realitzen infraccions urbanístiques. De la necessitat de l'aprovació d'un Pla General d'ordenació ja n'hem reclamat la seva existència. Actualment es comencen a veure per foravila " casitas de aperos " que no reuneixen els mínims de conservació del paisatge rural.

--- Tots els subscriptors de la revista Mel i Sucre, que els hi manqui algun número, per poder tenir la col·lecció completa que ho digui a qualcú de l'equip encarregat.

--- A la Cooperativa Agrícola de Sant Joan han comprat una peladora d'ametlles.

--- La campanya d'ametlles se pot dir que ha estat bona, han duit bon preu, s'arribaren a pagar a 150 pts el Kg. Les garroves, a pesar que hi havia una bona anyada, el preu (unes 40 pts Kg) no ha acompanyat gaire. Les figues també han anat cares, sobretot les de per en terra, i com que se pot dir que no les ha banyat cap gota d'aigua (fins dia 27 de setembre no ha plogut fort) s'han pogut aprofitar quasi totes.

--- Fins a l'hora de tancar el número, en lo que va d'any ha plogut les següents quantitats d'aigua:

Gener: 41,4 mm	Maig: 6,0 mm
Febrer: 61,9 mm	Juny: 17,4 mm
Març: 29,9 mm	Juliol: 20,3 mm
Abril: 95,4 mm	Agost : 2,0 mm

Setembre: 140 mm (quasi tots, els darrers dies)

--- A pesar que aquest estiu no ha estat any de tempestes. Si tenim ocasió d'observar-ne una podrem fer el següent experiment: Comptem els segons des que es veu un llamp fins que s'escolta el tro, dividirem aquests segons epr 3 i el resultat serà aproximadament la distància en Kms a que es troba el núvol que ha produït el llamp.

--- El nostre deu esser el poble de Mallorca que al llarg de la seva història té més número de publicacions escrites. A totes les que coneixiem: Kromyoussa, Més Sant Joan, Documenta, Mel i Sucre, Sant Joan, La Pandilla, El Republicano, .. hi hem d'afegir la revista escolar Apis, publicada els anys 69- 70.

--- Per altra banda, un grup d'interessats ha fotocopiat el Documenta i llavors fa comptes enquadrar-lo.

--- La aceres de davant les escoles velles, encara no estan fetes

--- Se diu que pel nostre poble hi ha pous de vena, que certs anys pugen de nivell sense haver plogut. Enguany ha estat un d'aquests, concretament el pou Llarg va pujar devers un metre (són rumors) abans de per per el poble ni enrevoltants hi fes cap gota: n'hi ha que diuen que perquè això succeeixi ha de ploure per la banda de Sa Pobla. Lo cert és que poc dies després, el temps se va desbaratar i en tres dies va fer tormenta i més de 90 mm de pluja.

FRECUENCIA DE PRECIPITACIONES

107

ESTACION ... San Juan de los Rios ... PERIODO 1945-1974 ...
 Nº DE AÑOS ... 33 ...

	AÑO	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
0 a 5 mm	65	1	1	9	1	7	11	22	7	3		3	2
" 6 a 10 "	72	2	1	11	3	6	5	4	5	1	1	1	
" 11 a 15 "	12	1	3		2	4	1	6	2	1			2
" 16 a 20 "	20	1	3		2	1	3	1	1	3	1	2	2
" 21 a 30 "	37	2	3	5	4		4	2	3	5	5	4	2
" 31 a 40 "	30	2	2	6	5	2	2	1	2	2	1	3	2
" 41 a 50 "	31	4	4	1	2	3	1		3	4	1	3	1
" 51 a 60 "	34	7	3	3	2	2			4	1	4	3	3
" 61 a 70 "	25	4	2	2	3	2		1	2	3	2	2	2
" 71 a 80 "	12			1		1	1		1	1	1		6
" 81 a 90 "	20	3	1	1	1	1	3		1	2	2	2	2
" 91 a 100 "	13	1	1	5		1			1			2	2
" 101 a 120 "	29	3	2	1	2	3				3	4	4	2
" 121 a 140 "	6			1	1	1					1		2
" 141 a 160 "	9	1	2		1					1	1	3	
" 161 a 180 "	4			1						2			1
" 181 a 200 "	3								1		1	1	
" 201 a 250 "	3	1									2		
" 251 a 300 "	2										2		
" > 300 "	2									1	1		
Máximo	1001.5	352.3	156.5	165.2	146.9	134.9	37.2	62.2	153.2	221.7	322.5	186.2	132.7
Año	1945	1946	1974	1974	1974	1977	1960	1963	1997	1954	1957	1957	1962
Media	612.0	62.5	46.3	53.7	46.4	36.3	23.6	7.6	35.6	67.8	102.7	54.7	67.4

CÚMULUS

Núvols de desenvolupament vertical que van creixent en alçada, generalment de contorns ben definits, de base plana i cim arrodonit, com de col·li-flor. Normalment es formen durant el dia. El sol escalfa el terra i aquest escalfa l'aire, el qual puja amunt. Mentre l'aire puja, es va refredant, fins que arriba a una temperatura en la qual el vapor d'aigua que porta es condensa i forma el núvol. L'alçada en què comença a formar el núvol s'anomena "nivell de condensació". Com més fort sigui el corrent ascendent i més fred sigui l'aire a l'alta atmosfera, més creixerà el núvol. L'exageració del cúmulus donarà pas a un cúmulo-nimbus.

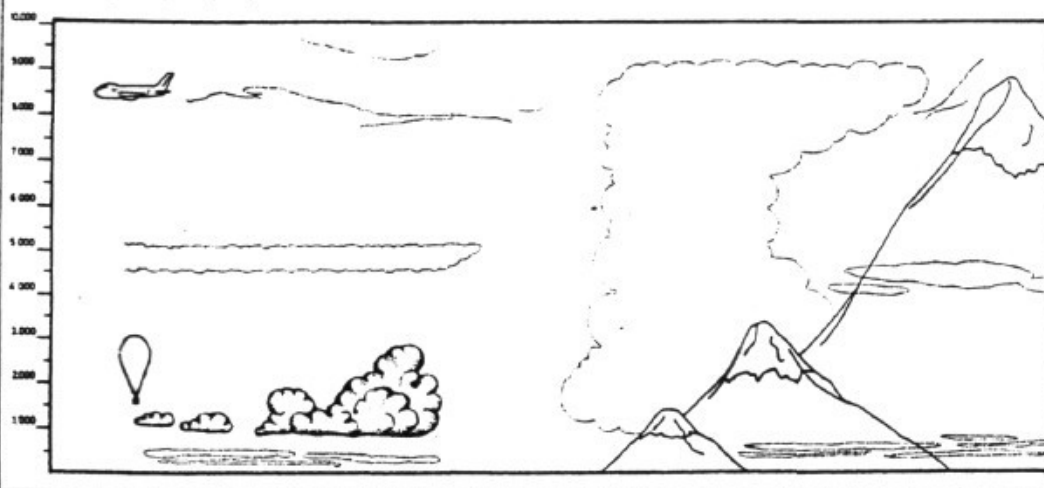
ALÇADA: de 500 a 5.000 metres.

Els més grossuts poden precipitar en forma de ruixats.

Si l'atmosfera és estable, el núvol tot just podrà créixer a partir del nivell de condensació: presentarà formes fragmentades i poc definides; es tractarà de fractocúmulus de bon temps. Si en un dia de qualsevol mes calorós s'observen aquests fractocúmulus cap a les 11 o 11,30 del matí, el bon temps és pràcticament assegurat, mentre que si els primers fractocúmulus apareixen immediatament després de la sortida del sol, a migdia tindrem cúmulus gruixuts i, posteriorment, possibilitat de tempesta.

SUGGERIMENT:

— Fer diverses observacions durant el matí per veure el creixement dels núvols.

EL CULTIU DEL GARROVER .-

El garrover (*Ceratonia siliqua*) pertany a la família de les lleguminoses, subfamília de Cesalpinioides. El botànic rus Vanilov, considera que el garrover té el centre de dispersió al proper Orient, i el seu cultiu està molt generalitzat a tota Europa Meridional, part d'Àsia i Nord d'Àfrica.

MAPA DE DISTRIBUCIO DEL GARROVER

A la península Ibèrica el cultiu es troba localitzat principalment a València, Castelló, Tarragona i Balears i amb certa importància al litoral d'Alacant, Múrcia i Màlaga. La producció actual es pot estimar en unes 190.000 Tm de garroves anuals; que s'obtenen d'una superfície aproximada de 113.000 Has de plantacions regulars, i un mig milió d'arbres escampats:

Provincias	Plantaciones en producción			Arboles diseminados Número	Producción tm
	Secano ha	Regadío ha	Total ha		
Valencia	41.511	—	41.511	89.090	85.249
Tarragona	14.726	16	14.742	45.775	30.921
Castellón	23.756	13	23.769	42.650	29.179
Balears	18.620	—	18.620	48.105	24.927
Alicante	5.785	996	6.781	28.909	9.948
Murcia	2.092	—	2.092	19.634	2.386
Barcelona	1.100	—	1.100	7.000	4.680
Málaga	1.150	—	1.150	18.000	2.462
Otras	62	4	66	179.269	2.075
España	108.802	1.029	109.831	478.532	191.830

GRAFIC DE PRODUCCIO I SUPERFICIE DEL CULTIU DEL GARROVER A ESPANYA

Aquesta lleguminosa arbòria proporciona fruit, fusta, ombra (mala ombra i mala fusta) i enriqueix i millora les condicions del sòl on viu. Un temps, els seus fruits (Garroves) es destinaven únicament a alimentar animals, i el seu valor econòmic era baix. Actualment ha canviat la panoràmica, i el garroví, que abans no tenia cap valor industrial, val actualment més que la pulpa: per això abans la garrova de muntanya es pagava més cara (tenia més pulpa) que la del pla; actualment és al contrari.

CLIMA I SÒL .-

El garrover es propi de països de clima suau. La zona de cultiu amb la dels tarongers, oliveres, vinya, ametllers, etc.

Aquest arbre vegeta prop de la mar, a una altitud de menys de 500 m. A 40 Km de la costa ja no el solen trobar.

Es poc resistent al fred i les temperatures inferiors a 2 graus el perjudiquen, sobretot si la baixada és brusca i hi molta humitat ambiental. Per altra banda la calor no li fa res, en no esser que passi de 45 graus i estigui mal cultivat.

Es una planta molt resistent a l'eixut, amb uns 350 mm d'aigua anuals li es suficient. Si al moment de la floració hi ha molta humitat ambiental es pot hidratar el pol·len i la flor no aferra.

En quant a sòl, prefereix els terrenys calcaris de poca consistència (en conseqüència permeables). Generalment se'l sol trobar a terres primes (rotes i tenasses) ja que es capaç de produir en circumstàncies molt desfavorables i a llocs on no és possible el cultiu d'altres espècies.

CARACTERISTIQUES BOTANIQUES I FISIOLÒGIQUES .-

Es un arbre que viu molts d'anys. Pot arribar a una altura de fins a 10 m, amb molta de rama i espesa. Tronc entorcillat i gruixat, generalment amb més de mig metre de diàmetre. Tenen una rel principal pivotant, profunda i vigorosa, i nombroses rels laterals de tendència ras-trera que es poden estendre fins a 30 ò 40 m, pel es poden aprofitar d'una gran extensió de terreny.

Les fulles són compostes, perennes, pinnades, amb 6 a 10 foliols coriàcis d'un color verd intens.

La reproducció del garrover és bastant complexe, ja que hi ha arbres amb flors hermafrodites, i altres amb flors unisexuals, masculines o femenines. Les flors són petites i reunides en ramells de 10 ò 12 flors. Aquests ramells surten als nusos de les branques de 3 a 5 anys i apareixen des de Juliol fins a Desembre. La pol·linització es realitza principalment de Setembre a Octubre per via del vent o dels insectes. Si

la plantació és d'arbres femelles és convenient que hi hagi qualche arbre mascle a prop o que s'empelti qualche branca.

El fruit, la garrova és una llegum allargada, comprimida i coriàcia. Es inactiva durant l'hivern i entre febrer i finals de maig creixen ràpidament. Dins el juliol canvien de color, el verd es va transformant en xocolate oscur, per esser madures a principis de setembre. Els fruits es poden presentar aïllats a en ramells. La llavor, el garroví, és ouada i plana i cada garrova sol tenir de 8 a 12 pinyols.

Els pinyols són molt mals de fer germinar a la capa protectora i impermeable que tenen. Per fer-les neixer ha d'haver estat 10 ò 12 dies dins aigua i s'han de sembrar quan estan ben inflades, a punt de rebentar. També es poden tenir en sulfuran (al 50%) durant dos dies, o bullint-les. El millor temps per sembrar són els mesos de març i abril. Per obtenir bons rendiments s'ha d'elpeltar els arbres als tres anys i transplantar-los al lloc definitiu als 5 anys. D'aquesta manera comencen a fruitar al cap de 5 ò 6 anys i el altres fins al cap de 7 ò 8.

COMERCIALITZACIO .-

La garrova ha estat aprofitada per l'home des de temps immemorial. Fa estona s'empleava com a aliment pels animals i de la pulpa s'obtenia aiguargent, xarops, mel i coques medicinals. Els pinyols sencers s'utilitzaves com a pesos per comerciar amb or i joies: el nom de quirat (unitat de pes de pedres precioses) prové del nom àrab de la garrova (kharroub). De l'endosperm del garroví s'obtenia goma per parament de teixits. Aquesta goma era utilitzada a les benes que cobrien els cossos de les momies egipcies.

Actualment la pulpa de garrova es destina principalment a l'alimentació animal, i també amb l'obtenció d'esperit, sucre i xarops. De l'endosperm de l garroví s'obté el " tragasol ", nom comercial d'un producte amb aplicacions a la indústria paperera, alimentària, farmacèutica, tèxtil, química, etc. De la cutícula s'obté carbó actiu, celulosa, i substàncies colorants i gelatinitzants. Del germen s'aprofita el seu complex proteínic molt complet, es fa farina i s'utilitza com aditiu a conserves alimentàries, fabricació de pastes, pa,... I també amb la elaboració de pinsos composts.

Componentes	%
Humedad	12-18
Azúcares reductores calculados como g'ucosa	13-19
Sacarosa titulada como azúcar invertido	23-28
Proteínas	4
Celulosa	5-6
Gomas, pectinas y otros elementos no nitrogenados	20-34
Grasas	1
Taninos	1,3-1,5

Composició analítica de la pulpa de garrova

Circulant per carretera, mirau prim amb el foc

Si sou fumador, no tireu mai un misto encès o una llosca per la finestra de l'automòbil. Fàcilment podrieu provocar un incendi forestal.
Penseu que per calar foc basta molt poc i que els mals ocasionats no tenen remei més que a força de temps.
Amb el foc, hem de mirar prim.

Evitem els incendis forestals

 **CONSELL INSULAR
DE MALLORCA**
SERPREISAL

Mallorca
Cada dia més

CORRECCIÓ DE BARBARISMES

referents a:
ALIMENTS

Barbarisme	Forma correcta
ALMIBAR	almívar
ANXOA	anxova
ATUN	tonyina
CALDO	brou, suc
FIAMBRES	carns fredes
JAMON	cuixot, pernil
MAIS	blat de les Índies
MANTEQUILLA	mantega
MERMELADA	melmelada
PASTEL	pastís
QUEMA	crema
SIFON	sifó

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

L'home és l'únic animal que no troba el que li agrada per menjar sobre la terra. Les herbes , glans, arrels amb els que s'alimenten altres animals ens semblen romaguers o espines.

Vet aquí la condemna sobre la descendència d'Adan: a no poder menjar, en no esser massa bé; pena ridícula, uqe és font de cansaments i obligacions i perills i catàstrofes innumerables.

No és per la conformació de les entranyes pel que l'home és diferent als altres animals, sinó per les seves facultats mentals, per la immensa curiositat del seu gust, sempre endarrer de coses rares i noves; que acaba per tornar-li repelents, inacceptables i finalment nocives les coses pròximes i comuns.

Això és perquè l'aplicar, des del principi el " coneixement de lo bo i lo dolent " a la més natural de les necessitats, va eixamplar primer la necessitat (per disfrutar més) i llavors la va extraviar, la va impacientar, la va entretenir, cansant així l'òrgan i afeblint-lo.

El costum, estesa per tot arreu, de no menjar sinó aliments cuinats, salants, condimentats,... torna la més natural de les necessitats tributària de l'artifici, en realitat la torna costum viciosa, a menys que es tracti de la dieta d'un malalt. L'abús agradable es converteix, per costum, en necessitat que sotmet i en malaltia que tothom cuida.

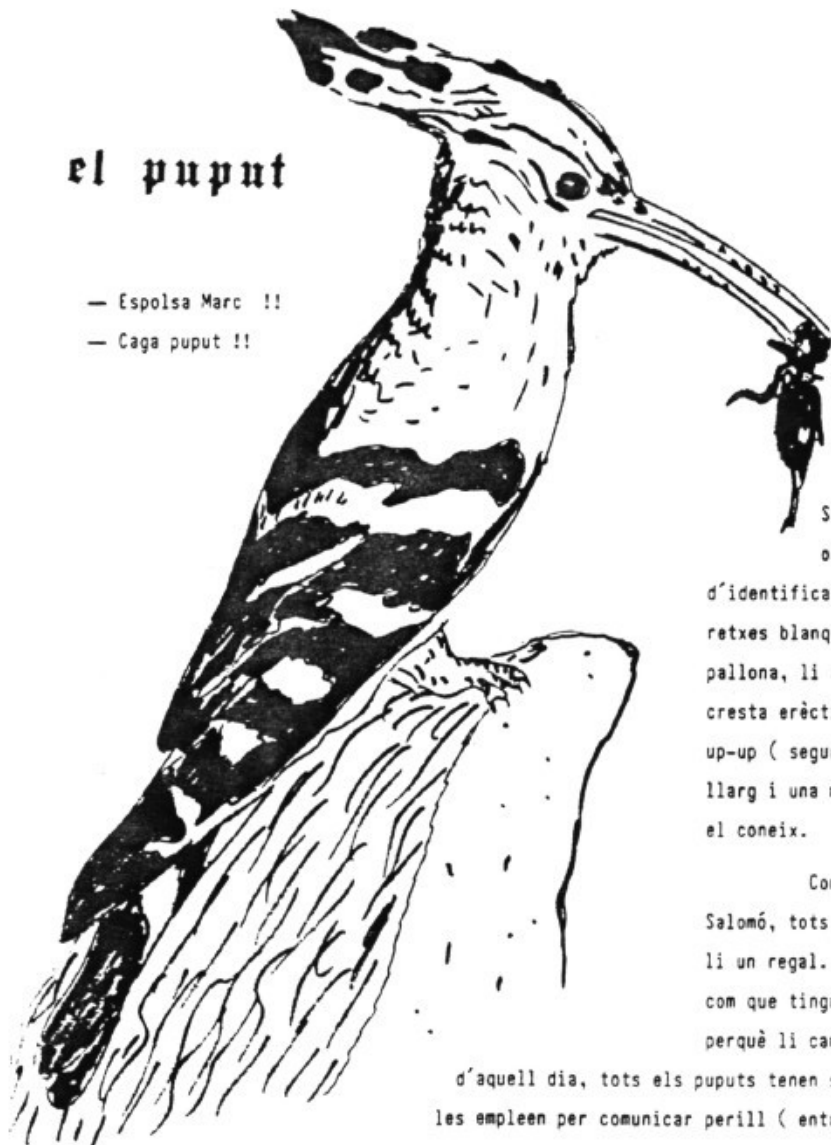
Però per què la terra ens doni suficient quantitat i varietat d'aliments se l'ha de forçar. I l'home només ho aconsegueix suant, i ja el tenim condemnat a treballs forçats a perpetuitat, de generació en generació. I com que el treball suposa mètode, càlcul, invenció, saber, vet aquí com la divina intel·ligència s'encapritxa en la feina de multiplicar el plaer obscur, vil i a vegades repetit. Vet aquí com són menjats el coneixement i el seu fruit.

Però hi ha una necessitat més elemental que l'home va convertir en monstruós capritx: la beguda. I l'astúcia que amb això desplega és molt més notable, i va fabricar aigües ardents, que exciten la set en lloc d'apagar-la.

El somni és aquella necessitat que només necessita d'ella mateixa per poder-se satisfer. L'animal cansat s'ajeu en terra i s'adorm. Però l'home és tan enginyós que ha enrevoltat el somni de molèsties. Va inventar el sorprenent aparell amb molles, així com l'estància on està, plena de mobles i domassos, parets gruixades, portes amb forrellats, fines tres amb vidreires i persianes contra la brusca, el vent, els lladres i els animals. D'aqueixa manera han aconseguit que el nostre repòs ens costi tants de cansaments com els nostres plaers penes.

el puput

- Espolsa Marc !!
- Caga puput !!

Es puput i es mussol
tots dos fan una tonada,
es puput canta amb so sol
i es mussol de vetllada.

L'any en que el puput cantarà
primer que el cucut, les dones co-
mandaran i mandaran.

El puput, puput crestat, gall de
Sant Pere... (*Upupa epops*), és un
ocell bastant popular, i un dels més bons
d'identificar al camp: plomes de color taronja amb
retxes blanques i negres, vol baix com una gran pa-
pallona, li agrada estar prop de bardisses i camins,
cresta erèctil sobre el cap, cant prou conegut up-
up-up (segurament d'aquí prové el seu nom), bec
llarg i una mica corbat,... amb una paraula, tothom
el coneix.

Conta la llegenda, que en temps del rei
Salomó, tots els animals anaren a veure'l a demanar-
li un regal. El puput li demanà una diadema, però
com que tingués mal dur-la, un altre dia hi tornà
perquè li canviàs per una cresta. Per això, i des
d'aquell dia, tots els puputs tenen sobre el cap 28 plomes erèctils i que
les empleen per comunicar perill (entre ells) o per festejar.

El llarg bec (de 5 a 6 cm) en forma de pinces li serveix per capturar insectes de per en
terra, de davall les pedres, de dins encletxes,... o larves de caramulls de fons de per foravila o a les basses
dels corrals. Si l'insecte no és perillós el s'engoleix directament, però si ho és (com per exemple un cavall
de serp o un cadell) primer li romp l'ansa del coll a base de fortes sacades amb el bec i llavors el se menja.

A Mallorca són sedentaris, si bé els pagesos de fa estona deien que els puputs, en arribar el
mal temps " s'embarcaven " cap a Africa.

Solen fer bastant mala olor (i a unes èpoques de l'any més que a les altres) no perquè vagin
bruts (com molta de gent creu), sinó per la secreció de mesc de la glàndula uropigial.

Fan niu dins un forat de paret o d'arbre vell (figuera, garrover, ullastre,...) on la femella
hi posa 4 o 5 ous que sempre cova sense sortir del forat; mentre el mascle cerca aliment i li du durant els
18 dies que dura la incubació. Aquest niu arriba a fer pudor per la putrefacció dels materials del niu (herbes,
busques,...) pels excrements que hi queden (baldament procurin fer- ho un poc net des-i-ara), però sobretot
per l'olor del mesc que segreguen. Tot això fa que els possibles predadors (en no esser que tinguin tanta
fam) i davant tanta pudor desistesquin de l'intent. Si a pesar de tot s'hi acosten, les butzetes comencen a

a bufar (com un moix petit esquiu) aparentant una perillositat irreal; i si encara no nos hem fet por i ens hi acostam més, fins a tenir el nas devora el forat, segurament rebrem una esquitxada no massa agradable devers la cara, llançada amb precisió pels petits puputs que s'havien col·locat estratègicament amb el cul cap al forat. Bon mecanisme de defensa !

Es un animal bastant solitari. A pesar d'això se'l veu en grups familiars, sobretot a l'època de cria. Per formar parella, els mascles, reunits a un clar de pinar, mantenen una batalla dialèctica amb la cresta dreta (per millor cridar l'atenció de la femella). Si això no basta, poden arribar a les mans: s'agafen pel bec i tenen quatre tirades, fins que un desisteix. Una vegada formada la colla, s'inicia la parada nupcial i la parella queda establerta per a sempre.

Li agrada bolcar-se dins la pols dels camins o voreres de carreteres, i si no n'hi ha, ell mateix grata amb el bec fins que en forma un redolet, i llavors s'hi bolca.

Es l'únic membre de la família dels Upupidae. Està pràcticament per tot el vell continent i a l'Àfrica (tret de les zones de clima més extremat). Bastant abundant, els pitjors enemics que té actualment són els insecticides i al carretera. L'home, abans, en caçava, sobretot a l'època que feien poca olor per menjar-se'l. Es un animal bastant ximple i deixa que s'hi acsotin prop d'ell, i al darrer moment fuig. Se diu que si agafam un puput petit el podem domesticar (costum que s'ha perdut); se conta que fa estona al nostre poble, un tal Miquel en tenia un de domesticat i que sempre anava amb ell, inclús una vegada mort l'animal, el va passejar una temporada. A aquesta persona i per aquest motiu se li va posar el malnom de " Puput ", malnom que ha arribat als nostres dies.

S'anomena puput a un floc de pèls que sobresurt de la resta dels cabells. I també puput vol dir molta peresa.

- Estar tan bé com un puput dins uns claper
- A un niu de puputs n'hi ha de grossos i de menuts
- Per Sant Macià es puput ve i es tord se'n va

Perendenga, perendenga
ja t'ho poreis pensar:
qui té puput amb sa feina,
quan té talent no té pa.

Totes se vilanes duen
puputs i cabells tallats,
i en veure enamorats,
com a dimonis s'afuen.

Conten que el primer personatge que exercir de carter a la nostra vila (per allà l'any mil vuit cents i pico) va esser mestre Mique " Carretoner ", repadrí de madò Bàrbara i madò Maria la perruquera, a les quals va deixar el malnom de " carteres ".

A casa seva (al nº 26 del carrer del Sol) hi va instal·lar la primera bústia, un forat a la paret amb una porteta de fusta que hi va esser fins fa pocs anys, quan l'actual propietari de l'immoble hi va fer una cas nova, ja que l'antiga s'havia tornat inhabitable. La seva feina consistia en tragar diàriament la correspondència de la vila a l'estació del tren i viceversa (a uns 4 kms del poble, aquest servei possiblement fou instituit el mateix temps que se va inaugurar l'estació), cosa que feia a peu amb un maletí; i per repartir, com que no sabés llegir ni escriure, els seus fills li feien d'intèrprets, per exemple: si la carta anava dirigida a l'amo Antoni de Solanda li pintaven una ansa de paraigua al sobre, i ell sabia que aquest símbol corresponia a aquella persona. Hem de pensar que a aquell temps just un mínim de persones rebien correspondència a la vila. Per això aprofitava per fer altres feines (repartir un quants diaris, petits paquets, etc) que li aportaven uns doblers que generalment solien esser propines dels receptors del servei.

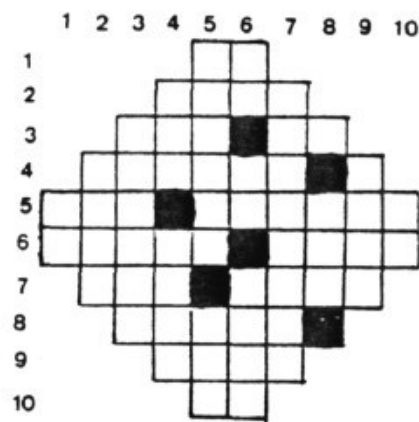
Entre aquestes feines habitualment n'hi havia una per la qual no cobrava cap dècima, entre altres coses perquè la gent no parlàs malament d'ell: el tragar paquets d'hòsties i olis sagrats per l'església del poble.

Conten que mestre Miquel va tenir la desgràcia d'enviudar, i pel funeral de la seva dona va contractar un ofici d'" altar fumat i missa de tres ", cosa grossa en aquell temps. Al cap d'uns quants dies de l'esdeveniment el sr rector ja manifestava a mestre Miquel la seva intenció de cobrar el " donatiu " que corresponia a l'ofici per ell encarregat, i quan ja feia unes quantes vegades que en parlaven, es va doanr entre ells dos un diàleg semblant a aquest:

— Sr. Rector: " Mestre Miquel, es ben hora que faceu el donatiu a l'església, perquè pot esser molt bé que la vostra dona estigui al purgatori, i això segurament li seria de gran ajuda per trobar la porta cap al Cel".

— M. Miquel: " De parer ! (que era la seva expressió habitual), i en quinze dies que la meva dona que és morta ja voleu cobrar el funeral, i a jo amb tants d'anys que fa que vos duc cartes i paquets, encara no m'heu donat mai cap dècima ?. De parer !, voltros si que hi estau al purgatori, que ni heu cobrat ni cobrareu ! ".

HORIZONTALS 1.- Nota musical. 2.- Vas de beure amb peu
3.- Petit instrument amb forma de ganxo, per pescar. Extrem
d'extremitat. 4.- Irritació violenta contra algú que ens ha
inferit, o creim que ens ha inferit un insult, injúria, etc.
Consonant. 5.- Número d'elements de que consta una parella.
Arbre de fulles grans no molt habitual per la nostra terra,
fa un furiu protegit per una forta clovella. 6.- Que no
arriba a les dimensions ordinàries entre els coses d'una
mateixa espècie. Relatiu o pertanyent a Aònia (nom antic
del país de les muses). 7.- En cibernètica, unitat d'in-
formació que correspon a la donada per una prova que té dos
resultats igualment probables, al revés. Antic instrument
musical de corda, el rei David el repicava bé. 8.- Artèria
més important del cos. 9.- Població catalana on hi resideix
el mercat d'ametlles més important del país. 10.- Senyor.

VERTICALS 1.-Districte postal. 2.- Artilugi pirotècnic consistent amb un canonet ple de substància explosiva.
3.- Tros prim de pa sense llevadura que el sacerdot consagra i ofereix en el sacrifici de la missa. 4.- És ne-
cessari. asoc anugla'd tmemadugedni iiporpa'S. 5.- Curt espai de temps. Un caragol buit sense closca. 6.- NÚ-
mero , al revés. sóicerp llateM. Estat en que es trob la gent sense feina. 7.- Posares alguna cosa a un
lloc amb intenció que ningú ho trobàs. 8.- Vocal. Forat gros i ample en terra amb intenció de trobar aigua,
al revés. 9.- Estat d'ànim que prové de l'ànsia, del temor, de la compasió. 10.- labrev óicanimrei.

=====

Cercant per aquí dedins hi trobareu 12 noms d'arbres frui-
tals de Mallorca.

R B R U I X O T N O F R A C E
S E D E S R E L L T E M A T R
L O R A R E R E P U S S A Q R
U L E E T E T E Q N N E N P E
O P I R R D C O D O N Y E R G
O R O M L I C E G N T B R A N
N U C M O R C U A P E T I T O
A N O G E N E G A R R O V E R
R E O B S R E S A T O T A H A
A R L D E T A R E N I R E L T
S A E U V E N T A R E U G I F

Llavors podreu llegir una glossa referida als arbres.

